

СТРЕКОЗА

Сичали, тріскотіли двері, і автобус, важко зітхаючи, вирушав до наступної зупинки. Білаш сидів біля вікна, про щось задумавшись.

Осінь, точніше вересень, в цьому році прийшла непомітно, тому що тепла лишалося ще вдосталь і сонце, наче в розпалі літа, цілими днями висіло в усіх перед очима. Навіть для цього південного містечка погода була небувало жаркою.

- Вулиця Садова, - затріскотів голос з динаміків. Автобус знову засичав, зупинився і, по-старечому переваливши з боку на бік наповнене черево, заспокоївся. У відчинені двері почали заходити пасажери. Тяжко сопучи викарабкалася стара з повною сіткою солодкого перцю, за нею увійшов худий веснянкуватий чоловік у високому зеленому капелюсі, і, коли двері вже почали зачинятися, на сходинку влетіла Стрекоза. Тобто, то була школярка, певно випускниця, що швидше всього, прогулювала.

Зіпершись на спинку сусіднього сидіння, від нічого робити, Білаш став розглядати занесену вітром шкільних років юну Стрекозу у білому фартушку. Перш за все він відзначив, що то була не звичайна бабка-стрекоза, котрі зустрічаються на болоті і надто рідко. У них винятково витончений стан і широкі оксамитово-сині крильця. Саме на ті оксамитово-сині крильця були схожі її довгі звужені очі, що заносились до скронь, немов у італійок. Та й взагалі вся її зовнішність була зовсім аж ніяк не вітчизняного покрою, а від її пухких, чітко означених губ та смаглявої шкіри то й справді віяло якимись Гавайськими островами. І хоча все те поки існувало ще в досить сирому стані, все ж, у ньому вгадувалися незвичайні риси майбутньої жіночої принадності.

«Якийсь рік-два, - подумав Білаш, - і ти, Стрекозко, будеш бентежити серця і думи багатьох, хто бачитиме тебе. Поки що вони не помічають твоїх несмілих принад, прихованих шкільною формою, та прийде час – і ти, відчувши їхню чаклунську силу, запаморочиш і обпечеш більшість оточуючого тебе чоловічого роду.

Стрекоза, несподівано змахнувши віями, все одно що крильцями, і блиснувши синню очей, раптом поглянула на Білаша й затримала на мить погляд. Потім, гордовито смикнувши підборіддя, повернулася до вікна. Щось гаряче відірвалось у Білашевих грудях і полетіло до голови.

«От тобі й маєш, - отямився він, - що за чорт? Звідкіля ще це? Ей! Мені ж ось-ось сорок, а вона дівчисько, школярка... Он на ній ще шкільний фартух... Дитя...»

Стрекоза раптом повернулася і знову майже з викликом обпекла Білаша поглядом. Білашеве обличчя несподівано налилось, мов після вина, і він відчув себе незручно. Тепер він вже не міг упевнено з'ясувати, хто з них старший, тому що почувався справжнім хлопчиськом. На зупинці вийшло кілька пасажирів, і вона піднялася вище. Білаш дивився на неї і вже не помічав білого фартуха школярки, а бачив стрункі смагляві ноги, що будили уяву, сформовані обриси талії, засмаглу шию в білому комірці, і голова його горіла. Білашеві здавалося, в автобусі помітили його незвичайне хвилювання, і він вирішив узяти себе в руки.

Через зупинку Стрекоза випурхнула у відчинені двері і зникла за рогом зеленого будинку. Тільки після того, як автобус рушив, Білаш збагнув, що то теж була його зупинка. Він зійшов на наступній.

Вдома дружина поцікавилась, чи не захворів він часом, і Білаш майже згодився.

- Твої улюблені, - сказала дружина, ставлячи на стіл котлети «по-київськи». Білаш поглянув на улюблену страву, потім на дружину. Обличчя її було якимось великим, широким, очі ж маленькими, нечіткими, шкіра якогось рожевого відтінку, а біля губ поблискувало кілька червоних плям неохайно намащеної губної помади, що скидалися на плями від борщу чи соусу, і пахло від неї теж кухнею, чомусь несмачною, недомашньою. Він поколупав виделкою улюблені котлети і задумався.

Уранці Білаш їхав на роботу автобусом разом з дружиною. Він в НДІ, вона в кафе. Коли натовп остаточно упхався і погрозово засичали двері, на східцях виросла копиця розтріпаного волосся. Коли ж копиця піднялася вище, Білаш зрозумів, що не помилився. Сьогодні замість шкільної форми на ній було легке блакитне плаття в чорних пір'їнах.

- Завжди в останню секунду, - сказала дружина, - в сусідньому домі живе.
- Стрекоза? - несподівано запитав Білаш.
- Яка Стрекоза? - не зрозуміла дружина.

- Вона схожа на Стрекозу.
- Вона тобі що, подобається?
- З чого ти взяла? - здивувався Білаш.
- Я просто питаю.

Стрекоза поглянула в їхній бік й опустила очі, як здалося Білашеві, мало не зачепивши віями лисого товстуна, що стояв поруч.

Увечері, повертаючись з роботи (це було, як мана), Білаш знову побачив Стрекозу. Їхні очі зустрілися. Потім зустрічалися ще кілька разів.

«Підійти? - запитав він сам у себе. - Але на яких підставах?» Стрекоза, не ховаючи погляду, усміхнулась, ледве ворухнула худим плечем, мовби говорячи: «Ну що ж я можу зробити?» Від такої думки Білашеві на мить стало не по собі.

На зупинці Стрекоза зійшла першою. Він вийшов слідом і йшов позаду, поступово уповільнюючи ходу. Стрекоза звернула за ріг зеленого будинку, а Білаш попрямував до свого під'їзду. У дверях він ще раз озирнувся і помітив, що у другому під'їзді зеленого будинку зникло її блакитне плаття.

Назавтра була неділя. Білаш вирушив до гаражів, щоб нарешті закінчити ремонт і виїхати своїм надзвичайним авто на вулиці міста. Другого такого автомобіля у місті не було. Це був старовинний 1927-го року «Аустін»-кабриолет яскраво-червоного кольору з чорним верхом, що відкидався. Автомобіль нагадував божу корівку і своєю вражаючою збереженістю викликав у тьмущих захоплення, а в решти неминучу посмішку. Він їздив виключно в теплу пору року. Взимку ж «Аустін» впадав у сплячку і пробуджувався лише навесні.

Отож, у понеділок вранці на роботу Білаш знову мчав власним транспортом. Перехожі, всі, як один, не лишалися байдужими, і Білаш спочивав на лаврах, подитячому втішаючись своєю індивідуальністю.

Минув тиждень. Одного дня, після закінчення роботи Білаш ішов до стоянки, і раптом йому здалося, що в його автомобілі хтось сидить. Коли він підійшов ближче, то зовсім розгубився. В «Аустині» сиділа вже знайома йому Стрекоза з автобуса.

Їхали мовчки. Він не знав куди. Їй, здається, теж було все одно.

Трохи згодом гамір міських вулиць стих. Вони котили по незавантаженій позаміській дорозі і продовжували мовчати.

Гайнуло немало часу, перш ніж червоний «Аустін» зупинився на зеленій галявині, оточеній з одного боку лісом, з іншого пагорбом, теж густо вкритим деревами. На самій горі, куди здіймався ліс, між верхівок дерев виднівся купол без хреста і ще якісь сірі будівлі. Неподалік від місця, де вони зупинилися, протікала маленька річечка, що губилася в гущавині.

- Що там? - раптом запитала Стрекоза.

- Ти тут вперше?

- Ага.

- Там кінцева.

Стрекоза поглянула на Білаша здивовано.

- Кінцева зупинка експреса буття, - пожартував Білаш, і, як йому здалося, пожартував не зовсім вдало. - Раніше це був жіночий монастир. Тепер притулок для пристарілих.

- Тут красиво.

- Справді, місце славне. Як тебе звуть?

- Віка.

- Справді, тебе інакше не назвеш. Тобі підходить це ім'я.

Білаш зібрався виголосити щось про давньоримську Вікторію, але стримався і заговорив про інше. Він говорив, намагаючись не обтяжувати ситуації мовчанням, і не розумів, чому хвилюється. Разом з тим він не знав, про що говорити з цією школяркою, і тому виходив якийсь сумбур. Білаш відчував це, але зупинитись не міг. На язиці раз у раз вертілося питання: «Навіщо ти сіла в машину?» Але то було б настільки банальним, а він не хотів виглядати банальним в її очах. Стрекоза теж кожної хвилини чекала на це запитання і боялась його, тому що відповіді на нього у неї не було.

Вони пройшли до заростей, де блищала вода і, очевидно, брала початок лісова річечка.

- Хочеш живої води? - запитав Білаш.

- Хочу, - відповіла Стрекоза і усміхнулась.

Вони наблизилися до невеличкого рівчачка, на дні якого блищало майже округле дзеркальце води.

- До речі, якраз саме в цьому місці живуть сині стрекози з оксамитовими крильцями. Тільки тут і більше ніде. Жаль, що їх тепер немає. Коли я побачив тебе вперше, я подумав: «Стрекоза, справжнісінька Стрекоза».

Вона усміхнулась знічено, і Білашеві стало вільніше.

- Ось тут вони завжди кружляють. Це початок річки.

Стрекоза зазирнула у рівчачок, де блищало кругле дзеркальце. Крізь прозору воду було видно джерело, і як там на дні здіймалися кілька піщаних вулканчиків.

- Кажуть, цю воду пили ще монахині і жили сто років, - говорив Білаш, спускаючись до джерела, - вона цілюща. Ще розповідають, на цьому місці юну монахиню спокусив якийсь світський мужчина. Вона набирала воду, а він вийшов з-за дерев і попросив напиться. Після вони разом зникли за деревами. Те бачили старі монахині. Дівчину замкнули в келії, аби Господь змилувався і не тримав гніву на монастирську обитель. Однак уранці, коли заглянули до осудженої, то побачили вражаючу картину. На підлозі лежало її чорне вбрання, а дівчини не було. Після того в монастирі стали вважати, що спокусив її не хто інший, як сам Сатана. Хочеш спробувати?

Стрекоза замріяно дивилась у джерельце. Серед лісу, річечки, ще досить густої зелені, лиш подекуди заплямованої жовтим, її очі були по-особливому сині. Щоб приховати чергове хвилювання, Білаш усміхнувся і сказав:

- Все ж, як ти схожа на стрекозу. Але ти не ображаєшся?

- Як я можу ображатися, коли вони такі красиві. А ви не будете ображатись, коли я стану говорити вам «ти»?

- Звичайно. Хіба може бути інакше? - відповів, як тільки можна безпосередньо, Білаш.

- Ти обіцяв живої води, - мовила Стрекоза, і її легкий ніжний голос,

пропливши в прохолоді лісу, приголубив Білаша.

- Посуду ніякого. Хіба що з рук?

- Ага, - не роздумуючи, відповіла Стрекоза.

Вона стояла на самому краєчку рівчачка, так що її ноги були якраз проти його обличчя. Відстань між ними була зовсім короткою, і Стрекоза помічала, як не знаходили місця Білашеві очі, аби не зустрітися з її оголеним тілом. Стрекоза присіла навколішки і напнула на коліна плаття. Він занурив долоні в джерело і підніс до її обличчя.

Стрекоза пила з рук і дивилася йому в очі. А коли підвела голову, на кінчику її носа повисла крапелька, в якій блиснуло сонце. Стрекоза посміхнулася, і сонце блиснуло на її сліпучих зубах.

- Чудо! - із захопленням скрикнула вона. - Вона солодка. В ній що, цукор?

- Та ні. Навіщо ж? - здивувався Білаш і лизнув кінчиком язика мокрі пальці. - Наче б ні.

- Як же? - розчарувалася Стрекоза і злетіла на дно рівчачка. Вони опинилися удвох на маленькому уступі. Білаш спробував щось вимовити, але несамохіть зітхнув і знітився. Стрекоза нахилилась до джерела і, зачерпнувши в долоні води, піднесла до його обличчя.

- Спробуй.

Білаш зробив кілька ковтків, і в нього запаморочилась голова. Стрекоза усміхнулася.

«Насправді, чорт, вона така безпосередня? Чи просто глузує?» - подумав він, зовсім втративши впевненість.

- Ти не любиш свою дружину? - Стрекоза послабила долоні, і вода протекла на землю, змочивши її ноги в жовто-зелених босоніжках. - Ая подобаюся тобі?

- Послухай, - вимовив Білаш, похитуючи головою, - послухай, я відповім, тільки не треба більше запитань...

Стрекоза неприродно розширила очі, намагаючись показати, що згорає від цікавості.

- Якщо ти будеш глузувати, я тебе...

- Відлупцюю? - запитала Стрекоза й усміхнулася. - Не треба, не відповідай, я сама все знаю.

- Знаєш? Що ти знаєш? - майже розгнівався Білаш.

- Те, що всі знають.

- А що знають всі?

- Те, що відбувається з ними, те ж саме відбувається у всіх інших. От і все. Є чудний початок, є сіра середина, і є кепський епілог, в якому ти тепер опинився.

- Невже цьому стали навчати в школі? Ти можеш продовжити? Наприклад, розтлумачити моє ставлення до тебе.

- Навіщо? Тобі краще про те знати. А втім, я гадаю, ти скоро сам мені про те скажеш.

- Послухай, Стрекозо, скільки тобі літ?

- Не обов'язково народжуватися раніше, щоб знати більше, - мовила Стрекоза і враз додала, - вибач, це просто невдалий каламбур, не більше. Я не вклала в нього ніякого змісту. А взагалі-то я старша від своїх ровесників, тому що пішла до школи на рік пізніше. Я була дуже маленька, і мама не наважилась віддати мене в сім років. Так що я вже рік, як повнолітня.

Стрекоза поглянула дуже ніжно і торкнулася рукою його обличчя. Образа зникла без сліду.

- Скажи, тоді в автобусі... - почала було Стрекоза, але не закінчила і заговорила зовсім про інше: - Ти знаєш, коли ми проходили Чехова, я прочитала в його записній книжці: «Кохання - це залишок чогось, що вироджується, що було колись величезним. Або ж це частина того, що в майбутньому розвинеться у щось величезне. Сьогодні ж воно не задовольняє, дає менше, ніж чекаєш». Я прочитала, і мені стало дуже сумно. Як жаль, що всі ми теж живемо у своєму сьогодні і ні минулого, ні майбутнього ніколи не буває сьогодні. Як це недобре, правда? Білаш не знав, що відповісти. Вона знову, як і тоді в автобусі, стала дорослішою і тепер, здавалося, мудрішою. А може, він просто не розумів її, тому що давно розпрощався

із тим сумбурним віком. У той же час в очах її було стільки смутку, скільки буває лише у старців, що віджили свій вік і побачили на ньому багато горя і зла. Білаш погладив її волосся. Вони стояли довго і мовчали. Обом було хороше від першого вільного зближення. Під ногами бриніла вода, перешіптуючись з м'якою травою про щось своє, недосяжне, що аніскільки не стосувалося двох, що стояли тепер на маленькому уступі.

- Ти затримуєшся, - прошепотіла Стрекоза, потім усміхнулась і додала: - Якщо навіть у тебе була нарада, то й вона вже не раз би скінчилася.

Сонце зайшло за монастир, і на галявину біля джерела спустилися сутінки. День, який почався зовсім звичайно і не віщував нічого особливого, завершився так несподівано.

Вони попрощалися неподалік зеленого будинку.

Коли Білаш піднімався додому, настрої у нього був якийсь нез'ясований. Йому було хороше – це безсумнівно, легко, як не було ніколи, і в той же час щось осіло на душі, поки ще не ясне. Була ще втома, від якої хотілося побути самому, нікого не бачити, ні з ким не розмовляти. Не хотілося також думати про те, що він скаже дружині, чим пояснить пізні повернення. Рішуче не хотілося нічого вигадувати. Скоріше було все одно, навіть якщо вона дізнається правду. Сьогоднішній день був вартий будь-якої кари.

І коли дружина поцікавилася, чому він затримався, Білаш раптом несподівано для самого себе відповів, що був на побаченні.

- І хто ж вона? - запитала дружина з веселою усмішкою. По обличчі її було видно, що вона з охотою поділяє його жарт.

- Стрекоза, - нерішуче мовив Білаш. Дружина на мить розгубилася.

- О! Та сама? - навіть зраділа вона. – Я ж казала, що вона тобі подобається. Де провели час?

- Їздили в ліс, - автоматично продовжував Білаш.

- Ну... і..?

- Нормально.

- Так скупі про побачення з жінкою? - засміялася дружина. - Мені жаль, що у неї такий байдужий коханець.

Дружина ще раз розсміялася, чмокнула Білаша в щок і запросила вечеряти. На цьому її цікавість вичерпалась. Дружина була в доброму настрої і більше не наполягала на поясненнях. Білашевий стомлений вигляд, очевидно, пояснювався їй минулим трудовим днем. Ну, а що стосувалося любовної історії із Стрекозою, то цього вона й зовсім не допускала.

У вівторок, після закінчення робочого дня, який проходив, як ніколи, нудно, Білаш вийшов на вулицю і попрямував до стоянки. В машині нікого не було.

Він поглянув навколо і нікого не помітив. Постоявши ще якийсь час, Білаш сів за кермо. Ще згодом він повернув ключа, увімкнув швидкість і заглушив двигун. По той бік вулиці біля кіоску «Союздруку» з'явилася вона. На ній було те ж блакитне плаття в чорних пір'їнах і сумка через плече.

Трохи згодом червоний «Аустін» знову котив позаміською дорогою.

- Куди ми поїдемо сьогодні? - запитала Стрекоза нетерпляче.

- Не знаю, поки що не знаю.

- Поїдемо купатися?

- Купатися? Але це так несподівано. Чому ти не попередила вчора?

- Дивний. Звідкіля я могла знати це вчора? Адже ми живемо лише сьогодні.

Правда?

І Білаш знову не зрозумів, що вона мала на увазі.

- Не холодно? Осінь все ж.

- Що ти? Сам бачиш, яка спека.

Погода справді була не по-осінньому жаркою.

- Але у мене нема з собою купального костюма, - усміхнувся Білаш.

- Саме це якраз найменше потрібно, - відповіла Стрекоза, - там, - вона кивнула кудись наперед, - купаються без купальних костюмів.

- Навіть так? Тоді все в порядку, - сказав Білаш намагаючись, щоб голос звучав, як можна безпосередніше. - А де це? В якому місці?

- Це за греблею. Де степ. Там ще є старий міст.

- Той, що танковим зовуть? З війни?

- Ага. Але саме надзвичайне відбувається там о десятій вечора. Ти можеш зостатися там до десяти вечора?

- Раз ти обіцяєш щось надзвичайне, я готовий.

- Як чудово! - скрикнула Стрекоза і вткнулася в лобове скло. Коли «Аустін» під'їздив до місця, Стрекоза повідомила, що машину можна поставити біля самого берега у вербах.

- Ти так досконало орієнтуєшся тут.

- Ми приїздили сюди. Тільки з дівчатами. Це жіночий пляж. Мужчинам сюди вхід суворо заборонений. Це виняток, який я роблю тільки для тебе. Ти перший з чоловіків, нога якого ступає на цей берег.

- Я постараюсь виправдати твоє високе довір'я.

- Купатися будемо, як стемніє. До річі, хоч в купальниках, хоч без них, все одно нічого не видно. Так що відкинь усякі вагання.

- З чого ти взяла, що я вагаюсь? Ми можемо не чекати темноти, тут все одно безлюдно, - похвастав Білаш.

- Ні-ні. Що ти? Я не зможу. І потім, вночі буде найцікавіше.

Вони під'їхали до самої річки і зупинилися між вербових заростей, що тяглися вздовж берега. Тут і справді було зручне місце для автомобіля.

- Іди за мною, - сказала Стрекоза, тягнучи Білаша через прохід у верболозі.

- А як твої батьки? Що скажеш їм?

- Я? Буває, кажу, що була у подруги. Сьогодні скажу, що у Вадика.

Вони вибралися з верболозу й опинилися біля самої води.

- Хто такий Вадик?

- Вадик? Він вчиться в інституті, вже закінчує, буде великим ученим.

- Звідки тобі відомо, що він стане вченим та ще й великим?

- Відомо. Стане. Він уже тепер окуляри носить.

Білаш розсміявся.

- Правда-правда, він допомагає мені в навчанні, підтягує, тому що закоханий у мене. Батьки вважають його позитивним і серйозним хлопцем. Радять у чоловіки.

- Он як?

- Ага. Ще трохи і почне темніти. Ти купався коли-небудь вночі?

- Так, здається, колись було.

- Скажи, це чудово? Але так, як тут, не буває ніде. Тут фантастика! Чудо! Побачиш!

Стрекоза стрекотіла, задихаючись від захвату, про те, як вони з дівчатами вперше відчули смак нічних купань. У природі було тихо. Вечір видався теплий, навіть трохи душний, і зовсім не вірилося, що вже перший місяць осені. Захід сонця клався ніжною аквареллю з величезною червоною плямою в середині. Знову настав той час доби, коли Стрекоза перетворювалась у справжню фею з віями, що зметнулись до неба, і пролітою з очей небувалою синню. Тоді від її обличчя не хотілося відривати очей. Стрекоза багато говорила, а Білаш дивився на неї, неначе боявся, що не вистачить часу. Жовто-червона фарба на обрії поступово заливалася темною, і скоро на землю зійшла ніч.

- Чому ти й досі не поцікавишся, як мене звати? - запитав Білаш.

Стрекоза вдивлялася в темноту річки.

- Пора, - сказала вона трохи згодом, - познайомимося, ще буде час. Скоро почнеться. Тепер уже біля десяти. Не дивись, я буду роздягатися.

Білаш чув, як шурхотіло її плаття, потім ще мить якихось таємних звуків, і от вже зовсім поруч почувся сплеск води. На темному фоні ночі віддалялася від нього витончена жіноча фігура. Стрекоза увійшла у воду по груди і, повернувшись до берега, покликала:

- Ну, що ж ти?

Минуло зовсім мало часу, і Білаш був поряд з нею.

- Пливемо на середину, там мілина по шию, можна стояти, - чомусь пошепки мовила Стрекоза і, вимахуючи руками мов справжня плавчиха, попливла на середину річки.

Скоро ноги обох торкнулися твердого піщаного дна. Тут справді було мілко. Не

встигши віддихатись, Стрекоза знову заговорила:

- Тут коса. Тепер приготуйся. Слідкуй.

Білаш огледівся, але нічого особливого не помітив. Була невелика течія, мерехтіла темна гладінь, над водою пливли рідкі розірвані купи сивого туману, ледь відсвічуючи голубим. Збоку миготіла стежка місячного світла. В повітрі було прохолодніше, ніж у воді, і з води не хотілося висовуватись.

- Вже зовсім скоро. Ще трішечки. Трішечки-трішечки.

- Та що там?

- Це сюрприз. Чекай.

І раптом Білаш відчув і побачив, як вода навколо нього почала помалу осідати. Вона спадала на очах, сантиметр за сантиметром, оголюючи їхні тіла.

- Ось... - прошепотіла Стрекоза.

Згодом річка настільки обміліла в тому місці, де вони стояли, що тепер на її середині, ледь відсвічуючись під місячним сяйвом, вирости дві фігури, з яких ніби хтось всесильний несподівано скинув одяг. Стрекоза підійшла зовсім близько, і холод пробіг по обох тілах. Ніч оберігала їх таємницю і все навколо. Те, що відбувалося, й справді було схоже на створення світу, а ці двоє – на його перших людей. Неземне сизо-голубе світло ледь-ледь виділяло їх серед ночі. Клуби туману лащилися об їх ноги, і був то зовсім інший час, інший вік. Нічого, крім цієї ріки і цієї природи, не було тепер на світі, і лише десь далеко-далеко, може, в небесах, ледь чутно лилася чи то музика, чи то звуки пропливаючих хмарин.

- Ти любиш мене? - почув Білаш тихий голос Стрекози.

Він дивився у великі її очі, і губи його ледь ворухнулися, ніби він спав і бачив уві сні щось добре й хороше.

- Поцілуй мене. Я не хочу сьогодні додому, - знову почувся її голос, і Білаш раптом зрозумів, що то не сон. Слова прозвучали так реально і несподівано, що налякали його.

- Що ти? - пробурмотів він. - Ти ще... Тебе будуть шукати... і я, знаєш сама, я не вільний, у мене... – Білаш вибурмотів ще кілька слів і здивувався власному голосу, начеб не він, а хтось інший говорив за нього. І зразу ж все навколо змінилося. Кудись

зникло. Стрекоза звільнилася від його обіймів і якось здивовано поглянула в Білашеві очі. Потім вона також несподівано поцілувала його, і Білашеві здалося, що з ним прощаються.

Згодом вода знову стала підніматися і скоро сховала собою їхні тіла.

Дорогою Стрекоза мовчала. Білашеві хотілося пояснити все, але він не міг вимовити жодного слова. Зустрічній автомобіль освітив їхній «Аустін» і просигналив. Скоро вогнів побільшало, і вони в'їхали в сяюче місто, мов у інший світ.

- От і скінчилася казка, - сказала Стрекоза, сумно посміхаючись. - Я давно мріяла про цю ніч, лише не знала, хто буде він. Вийшло, що ти. Хоча я уявляла її зовсім іншою. Жаль, що нічого ніколи не буває сьогодні. Однак, як стверджує мама, все, що не відбувається, – все на краще.

Коли Білаш зайшов до своєї квартири, у спальні світився нічник. Білаш пройшов по кухні. На столі стояла схолола вечеря. Їсти не хотілося. Настрій був кепський. У голові чомусь раз у раз виникало слово «тряпка» і хотілося курити. На біду, цигарок ніде не було, і Білаш згадав, що вже півроку, як покинув цю справу. Нічого більше не залишалося, як іти до спальні. І знову у нього не було ні версій, ні бажання вигадувати історію для виправдання. Він випив давно схололий чай і попрямував до своєї спальні.

- Що цього разу? Невже знову Стрекоза? - зустріла його дружина, не лишаючи книгу.

Білаш поглянув на дружину, приховану книгою, і прочитав про себе: «Тайна далёкой планети».

- Ти вгадала, - відповів він стомлено.

- Де були? - продовжувала дружина.

- Купалися, - байдуже відповів Білаш.

- Врешті, це смішно, Білаш! - несподівано гримнула дружина і, відклавши книгу, раптом виголосила якусь несусвітню дурницю: - Краще б ти дійсно хоч раз загуляв, ніж так самовіддано годиш своєму Задонському. Всі тільки й говорять, що він росте на твоїх дріжджах. Сьогодні мені так і сказали. Він використовує тебе, як мозкову машину. А ти пухнеш ночами і ходиш в молодших наукових.

Білаш дивився на дружину, і її тупість врешті-решт збісила його.

- Яка ж ти дурна! - несподівано для самого себе вигукнув він.

Ще довго, лежачи один до одного спинами, подружжя відчувало взаємну злість.

А вранці на роботі Білаша чекала несподіванка. Завідуючий відділом Задонський, що став приводом для сімейного розладу, мовби виголошуючи тост, сповістив, що Білашеві випадає термінове відрядження і не куди-небудь, а до Болгарії. Іншим разом подібна звістка безперечно обрадувала б Білаша, але сьогодні ця приємна новина лишила його байдужим.

- Ти що, не розібрав? Цілих півроку у Болгарії. Не Париж, але все ж таки. Необхідно допомогти устаткувати комбінат нашими машинами. Всі папери для тебе готові, тільки вписати прізвище. За квитки я вже дзвонив. Завтра на Москву, а звідти вже на Софію. В Москві до тебе приєднаються ще наші. Словом, готуйся. Дуй додому, складай штани. Да, - згадав Задонський, - я там приготував замовлення на папірцеві, візьмеш. Ходи за мною.

Так несподівано для Білаша закінчився робочий день.

Вдома, довідавшись про поїздку за кордон, дружина розцілу вала Білаша, потім заплакала, потім кинулась збирати чемодани.

Наступного дня, надвечір, Білаш їхав до Москви. А ще через день був у Софії.

Нові знайомства і незнайома країна не залишили часу для суму, те, що сталося перед від'їздом, знову здавалося лише сном.

Півроку були досить насиченими і пролетіли дуже скоро. У Болгарії було вже справжнє літо, і Білаш встиг трохи засмагнути на обличчі, коли прийшов час повернення. Вже у вагоні він відчув, як у грудях наростає якась надзвичайна підсвідома радість.

Коли Білаш зійшов на перон знайомого вокзалу, серце защеміло. Все здавалося оновленим, свіжим, просто незвичайно пахло весною.

Вдома Білаш цілував дружину, і у нього не було сумніву щодо щирості своїх почуттів. Тривала розлука взяла своє, і він по-справжньому засумував за домашнім затишком. Майже два дні Білаші нікуди не виходили із квартири. Сиділи біля телевізора, розмовляли, як не розмовляли вже дуже давно, навіть пригадали свої перші зустрічі, і все, здавалося, стало на свої місця.

У понеділок, який виявився зовсім не важким, Білаш з'явився у відділ, і, щоб не випробовувати терпіння колег, роздав сувеніри. Задонський визначив Білашеву поїздку, як початок справжньої кар'єри, і всі, як один, підтримали свого керівника.

Коли Білаш ішов до стоянки, то чогось чекав. Ще здаля він придивлявся до свого автомобіля, напружуючи зір. Потім поглянув туди, де стояв кіоск, потім постояв біля машини, потім повільно відкинув дах і продовжував стояти.

Певно, минуло досить часу, тому що на стоянці ставало все менше автомобілів, і скоро червоний «Аустін» залишився зовсім самотній на весняному асфальті.

Точнісінько такий же день повторився назавтра і післязавтра.

До пізнього вечора просиджував Білаш у дворі, грав у доміно з пенсіонерами і час від часу поглядав на під'їзд зеленого будинку.

Можливо, це було дивно і несподівано, але з перших днів після повернення він раптом став поступово втрачати спокій, що здобув під час відрядження. Вдома, на роботі, його займало одне й те ж невгамовне бажання. Він хотів бачити її і нічого, крім цього, його не хвилювало. Коли він пригадував ті два дні, проїжджаючи давно знайомими місцями, але які з недавнього часу поєдналися з нею: двір, вулиці, зупинка автобуса, ним володіло незвичайне хвилювання, а місця ті здавалися такими близькими і рідними, що хотілося обіймати і гладити їх, як щось живе.

Одного разу ввечері дружина, як звичайно, сиділа біля телевізора, їла яблуко і час від часу коментувала події на екрані:

- Чуєш, знову говорять, що в мирних цілях. Брешуть. Як це можна, бомба – і в мирних цілях?

Білаш сидів біля столу на кухні і щось креслив у зошиті. У телевізорі гримнув марш Мендельсона, який Білаш чомусь так не терпів і роздратовувався. Диктор заговорив про щасливий день, дорогу в нове життя, і в цей час дружина раптом сказала:

- Ти знаєш, я зовсім забула тобі сказати... Пам'ятаєш ту дівчинку, Стрекозу, про яку ти фантазував? Вона вийшла заміж.

Білаш опустил олівець і підняв голову.

- Хто заміж?

Дружина вкусила яблуко.

- Ну, пам'ятаєш, Стрекоза. Ти її так звав. Ми її ще в автобусі зустрічали. А ти потім про неї жартував. У сусідньому будинку жила. З очима такими, пам'ятаєш?

Білаш мовчав, не знаючи, як бути. Потім піднявся з-за столу і ввійшов до кімнати.

- Ти сама бачила?

- Ну да. А що ти так? - здивувалася дружина.

- Що, що я так?

- Нічого. Забідкався?

- Я? Ні. З чого ти взяла?

- Вийшла. Весілля було. Сама бачила, як вони з сусіднього будинку виходили.

Хлопчик хороший, високий, тільки в окулярах.

Білаш стояв, опустивши руки.

- Я... - пробурмотів він, - піду винесу сміття.

- Я ж тільки-но виносила, - знову здивувалася дружина.

- Так-так... - заговорив Білаш начеб спросоння, - ну, тоді, - продовжував він, - тоді я піду... Піду прийму душ.

Вода обливала обличчя, а на душі у Білаша осіло щось тяжке. Очевидно, сталася звичайна річ. Те, що й повинно було статися, і він тут був зовсім ні при чому, але в той же час, щоб це сприйняти, як слід, і змиритися, він чомусь намагався довести собі все те, втішаючи себе різними доводами.

На другий день Білаш проспав на роботу. Дружини не було. Білаш, не снідавши, вибіг на вулицю.

Увесь день у нього був кепський настрій. Робота не клеїлась, і він до вечора просидів, займаючись тим, що дивився у вікно, за яким гомоніла весна, несучи з собою ту незвичайну силу, яка так легко і нестримно схиляє людину до лінощів. І хоча Білаш не був зайнятий ніякою справою, вийшло так, що він не помітив, як годинник відбив шосту годину, і Білаш залишився зовсім один.

До стоянки він брів з похмурим настроєм і був дуже схожий на людину, котра загубила річ, яку дуже цінувала.

Небо затяглося. Подув вітер з дрібним дощовим пилом. Білаш підняв комір. Коли він вже намірився сісти до автомобіля, в останню мить відчув чийсь погляд. Білаш майже ніяк не зреагував, тому що не зразу розібрав, видіння то, що виникло в його стомленій уяві, чи справді реальність. По той бік вулиці, на тому ж місці біля кіоску стояла Стрекоза. На ній було те ж саме блакитне плаття із ситцю, і Білаш навіть зовсім не помітив, що носити короткий рукав час ще не зовсім настав, і що у повітрі було ще досить прохолодно, особливо сьогодні. Втім, правду кажучи, він не уявляв її одягнену в щось інше. Стрекоза перейшла вулицю і скоро була поруч з Білашем. Вони мовчали, дивлячись одне одному в очі, в яких були радість і сум.

- Я бачила тебе кілька разів.

Білаш мовчав. Перед ним була Стрекоза. Та сама, яка зовсім не змінилася і була ще більш принадною. Хіба що тепер вона була досить серйознішою.

- Завтра я від'їжджаю. Ми від'їжджаємо. Дуже далеко. Ми будемо там жити. Завтра о десятій вечора із залізничного. Нас проводжатиме мама. От і все.

Можливо, то була посмішка. У Стрекози ледь здригнулися губи і стислися. Вона подала Білашеві руку.

- Я підвезу тебе?

- Що ти? Я не можу.

Стрекоза повернулася і швидко пішла геть.

Увечері наступного дня Білаш стояв на міському залізничному вокзалі, уткнувшись обличчям у темне вікно, що виходило на перон, і стежив у його відображенні, як чорному дзеркалі, за всім, що відбувалося у залі, за його спиною. Людей було небагато. І ось Білаш побачив, як у дверях з'явилася жінка, а за нею увійшла Стрекоза. Позаду йшов високий молодий чоловік в окулярах, згинаючись під двома чемоданами. Стрекоза пробігла очима по залу й зупинилася на його вікні. Білаш бачив, як жінка щось говорила їй, але було видно, що Стрекоза не чує її. Вона дивилася у вікно, в якому відбивалося його обличчя. Вони бачили одне одного.

Жінка торкнулася її руки, і вони пішли далі. Швидше всього, Стрекоза сама вибрала місце у залі, де вони зупинилися. Молодий чоловік поставив чемодан. Жінка продовжувала щось говорити. Потім молодий чоловік, певно, про щось жартував, тому що посміхався і час від часу зазиравав Стрекозі в очі, наближаючи до її обличчя свої великі окуляри. Стрекоза посміхалася, але знову повертала очі до вікна. Якоїсь миті жінка, здалося, щось запідозрила, насторожено огледілась, але, нічого не помітивши, знову говорила, говорила. Стрекоза тепер майже невідривно дивилася на темне вікно.

Ніхто не помітив, як у залі раптом здригнулися двоє, коли жіночий голос із гучномовців оголосив прихід поїзда.

Вони проходили зовсім близько, майже поруч з Білашем. На мить Стрекоза зупинилася, але тут же рушила. Білаш не повернувся.

Коли Стрекоза вже сиділа за вікном свого купе, Білаш вийшов на перон і стояв біля сірої стіни. Поїзд рушив. Стрекоза прощалася з жінкою, але Білаш бачив, що очі її дивляться на нього і йому здавалося, що тепер в них світилося те далеке сизо-голубе світло, нічна ріка і двоє у день створення світу. Щось покидало тепер Білаша разом з цією дівчиною, щось дороге, близьке. Йому здавалося, що разом з тим вагоном від'їжджала його молодість, від'їжджала назавжди, залишаючи самотність і тугу.

Білаш ще довго стояв на порожньому пероні. Потім, мов п'яний, пішов до свого «Аустіна». Він сів за кермо і став дивитися на привокзальний ліхтар, під яким снувала комашня. Довго дивився Білаш на їх безглузду метушню. Потім завів двигун. Потім знову заглушив і продовжував дивитися на ліхтар, який чомусь став розпливатися колами, виблискувати безліччю сполохів.

«Куди тепер? Що далі?» - подумав Білаш і не знав, що собі відповісти.